

dr Maria Jankowska - APS
Prezes Polskiego Związku Kobiet Katolickich

MĘSKOŚĆ I KOBIECOŚĆ W ASPEKTCIE RÓŻNIC POMIĘDZY PŁCIAMI

Każdy człowiek przeżywa i wyraża swoje człowieczeństwo poprzez fakt bycia kobietą lub mężczyzną. Człowiek nie może żyć i funkcjonować poza swoją płciowością. Być mężczyzną lub kobietą to nie jedna z wielu cech danego człowieka, ale jego sposób bycia osobą. Płciowość bowiem ujmuje całego człowieka, a więc nie tylko wpływa na sposób jego ubierania się czy na funkcjonowanie społeczne kobiety lub mężczyzny, ale także określa ludzkie ciało, emocje, sposoby myślenia, działania, podejścia do problemów, a także sposoby kontaktowania się z samym sobą, z drugim człowiekiem i z Panem Bogiem.

Natomiast, jeśli ktoś jest niedojrzały w swoim byciu kobietą lub mężczyzną, to jest przez to niedojrzały w całym swym byciu człowiekiem. Troska o zrozumienie oraz o ochronę własnej niepowtarzalności i tożsamości płciowej stanowi zatem podstawę kształtowania dojrzałości własnego człowieczeństwa.

1. Powołanie kobiety a powołanie mężczyzny

Istniejące różnice między kobietami i mężczyznami w sferze fizycznej, emocjonalnej, psychicznej i duchowej służą wyłącznie temu, by człowiek jako kobieta lub mężczyzna bez zakłóceń mógł w sposób pełny realizować siebie i wypełniać swe powołanie, a także przyczynić się do wypełnienia zadania, które powierzył mu Stwórca. Czytamy w Katechizmie Kościoła Katolickiego, że Bóg stworzył świat uporządkowany i dobry według swej mądrości. Wszystko co Bóg stworzył ma „właściwą sobie mądrość i doskonałość, ale nie wyszło całkowicie wykończone z rąk Stwórcy. Jest ono stworzone w „drodze” (...) do ostatecznej doskonałości, którą ma

dopiero osiągnąć i do której Bóg je przeznaczył¹. W Księdze Rodzaju o stworzeniu, Bóg jednoznacznie przedstawia powołanie kobiety:

Mężczyzna dał nazwy wszelkiemu bydłu, ptakom powietrznym i wszelkiemu zwierzęciu polnemu, ale nie znalazła się pomoc odpowiednia dla mężczyzny.

Potem Bóg rzekł: Nie jest dobrze, żeby mężczyzna był sam; uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc. Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał, wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zapełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żebra, które wyjął z mężczyzny, zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział: Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!

Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swoją żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem².

Pan Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę. Oboje mają jednakową godność i oboje są sobie wzajemnie potrzebni, gdyż mają sobie tylko właściwe uzdolnienia i niepowtarzalne powołanie. Bez kobiety mężczyzna pozostawałby w świecie rzeczy i zwierząt. Byłby także samotny bez kontaktu z drugim człowiekiem. Bóg obdarza mężczyznę obecnością kobiety i ona jest zdolna do tego, by wprowadzić go w świat osób, w świat więzi z ludźmi i z Bogiem, a więc w świat relacji i dialogu.

Spotkanie mężczyzny z kobietą jest dla niego tak ważne i konieczne, że opuści on nawet swoich rodziców, aby złączyć się z kobietą poprzez nierozzerwalną miłość małżeńską. Dopiero poprzez spotkanie z kobietą mężczyzna może w pełni odkryć i zrealizować samego siebie, stając się mężem i ojcem, ucząc się miłości i odpowiedzialności.

Bóg przed kobietą postawił zadania, których wypełnienie wymaga określonych predyspozycji cielesnych i psychicznych: kobieta jest przede wszystkim matką. Najbardziej wyróżniającą i podstawową cechą kobiety jest to, że jest ona powołana do macierzyństwa. Tylko kobieta może być matką. Tylko ona może dzielić się z dzieckiem swoim ciałem i swoją krwią. Bycie matką jest najwspanialszym zamysłem Bożym wobec kobiety.

Macierzyństwo jest także najpełniejszą realizacją kobiecości. Nie chodzi tu tylko o macierzyństwo fizyczne. Nie mniej ważne jest macierzyństwo duchowe, które

¹ Katechizm Kościoła Katolickiego, nr 1817, Pallottinum, Poznań 1994.

² Księga Rodzaju, 2, 18-24.

oznacza podtrzymywanie życia w innych ludziach poprzez karmienie ich kobiecą obecnością, miłością i codzienną troską. Każda kobieta jest powołana do macierzyństwa bez względu na to czy urodziła własne dzieci czy nie. Tak samo każda siostra zakonna realizuje swoje powołanie do macierzyństwa, gdyż karmi innych ludzi Bożą miłością, nadzieją i prawdą, umacnia w nich życie Boże. Jedną z najbardziej znanych matek, które nigdy nie urodziły własnego dziecka, a pozostaje w pamięci potomnych jako matka, jest zakonnica - matka Teresa z Kalkuty.

W obliczu biblijnych prawd o kobiecie i o jej powołaniu można stwierdzić, że główna różnica między kobietą a mężczyzną polega na tym, że kobiety z natury bardziej są predysponowane do funkcjonowania w świecie osób a mężczyznom z natury łatwiej funkcjonować w świecie rzeczy. Adam w raju zajmował się nazywaniem zwierząt i podporządkowaniem sobie tej ziemi. Dopiero spotkanie z Ewą wprowadziło go świat osób. Wszystkie inne różnice między kobietą a mężczyzną są konsekwencją tej właśnie podstawowej różnicy.

Różnica ta nie jest jedynie wynikiem socjalizacji, czyli odmiennych sposobów wychowywania dziewcząt i chłopców. Jest ona wrodzona i pozostanie aktualna we wszystkich czasach oraz kulturach.

K. Pospiszyl pisze, że *„człowiek jako istota o ogromnej plastyczności swego zachowania, a także o najwyższym stopniu skomplikowania wewnętrznego, nie musi iść wyznaczonymi przez naturę koleinami. (...) można dziewczynki wychować „na chłopców” i odwrotnie chłopców „na dziewczynki”. W takim przypadku jednak człowiek poniesie nieprawdopodobnie „wysokie koszty psychologiczne”, wyrażające się nie tylko ogromnymi utrudnieniami procesu socjalizacji, lecz przede wszystkim niebywałym nasileniem problemów egzystencjalnych: poczuciem pustki życiowej, depresją itp.”*³

Odmienny rozwój i zachowanie dziewcząt i chłopców polega więc na doskonaleniu już posiadanych predyspozycji i uzdolnień a nie na ich narzucaniu przez społeczeństwo. Cała sfera cielesna, psychiczna i duchowa kobiety nastawiona jest na kontakt z osobami i na troskę o świat osób.

³ K. Pospiszyl, *Psychologia kobiety*, PWN, Warszawa 1986, s. 191.

2. Kobiecość i męskość w wymiarze fizycznym i funkcjonowania zmysłów

Kobiety i mężczyźni różnią się przede wszystkim pod względem fizycznym. Nie chodzi tu jednak tylko o najłatwiejsze do odnotowania różnice fizyczne, związane z cechami płciowymi i narządami rodnyimi. Różnice te są znacznie większe i sięgają głębiej oraz przede wszystkim wpływają na różne potrzeby i sposoby funkcjonowania kobiet i mężczyzn. Różnice między płciami nie istnieją w antagonizmie do siebie, natomiast dzięki nim ludzie zgodnie ze swoją płcią mogą pełnić swoje role, a także uzupełniać się i współdziałać.

Mężczyźni są na ogół wyżsi i silniejsi od kobiet. Na podstawie wyników badań D. McClellanda z Harvardu stwierdza się, że we wszystkich ludzkich społecznościach przeciętny mężczyzna jest o 6% wyższy od przeciętnej kobiety i o 20% cięższy⁴. Jest to spowodowane ich większą masą mięśni i kości. Stąd mężczyzna może podnosić i dźwigać znacznie cięższe przedmioty. Ciało kobiety jest natomiast w inny sposób silne niż ciało mężczyzny. Kobieta jest zdolna wprowadzić do mniej intensywnego wysiłku, ale za to potrafi być aktywna znacznie dłużej, nawet dzień i noc, np. jako matka czuwająca przy dziecku lub przy kimś chorym.

Mężczyzna co prawda może dźwigać znacznie większe ciężary, ale potem potrzebuje dłuższego odpoczynku, co w świecie rzeczy jest na ogół możliwe. W świecie ludzi natomiast trzeba być nieustannie „na dyżurze”, o czym dobrze wiedzą matki wychowujące dzieci.

Kobieta dysponuje nie tylko właściwą sobie budową ciała lecz także specyficznym działaniem narządów zmysłów⁵. Z reguły kobiety widzą dokładniej, barwniej i szerzej niż mężczyźni. Potrafią dzięki temu dokładniej myć, sprzątać, a także piękniej ubierać się i gustowniej dekorować wnętrza. Kobiety widzą też lepiej psychicznie, czyli bardziej "w głąb". Potrafią trafniej od mężczyzn zauważyć i odróżnić wyraz twarzy czy spojrzenia danej osoby. W świecie ludzi jest to ważne natomiast w świecie rzeczy tak subtelny wzrok nie jest konieczny.

⁴ Dokładniejsze wyniki badań McClellanda dotyczące różnic między płciami znajdują się w pozycji: H. N. Wright, *Sztuka porozumiewania się*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 1997, s. 138n.

⁵ A. Herman-Jeglińska, *Różnice między kobietami a mężczyznami w zdolnościach poznawczych i organizacji funkcjonalnej mózgu: wpływ płci psychicznej*, Przegląd Psychologiczny, 1999, tom 42.

Kobiety także lepiej niż mężczyźni słyszą. Na ogół też chętniej i więcej śpiewają. Potrafią szybciej niż mężczyzna usłyszeć w nocy płacz dziecka, ale też łatwiej usłyszą zmianę tonu głosu drugiej osoby. Ponadto kobiety dysponują z reguły lepszym powonieniem, dlatego są wrażliwsze na wszelkie smaki i zapachy. Stąd na ogół z łatwością potrafią przyrządzać potrawy (tzn. szybciej i sprawniej przygotowują „coś z niczego” - mężczyzna musi mieć przepis, pomysł). Większe znaczenie mają dla nich kosmetyki.

Zasadnicze różnice między kobietą a mężczyzną występują w dotyku. Wrażliwość dotykowa kobiet statystycznie tak bardzo przewyższa wrażliwość dotykową mężczyzn, że skale w tej dziedzinie w ogóle na siebie nie zachodzą⁶. Jest to łatwe do wytłumaczenia, gdyż troszcząc się o osoby trzeba mieć znacznie wrażliwszy dotyk zwłaszcza w pielęgnowaniu małego dziecka lub chorej osoby niż np. konstruując jakąś budowlę.

3. Psychika kobiety i mężczyzny

Kobiety i mężczyźni różnią się między sobą pod względem psychicznym. Różnice te wynikają przede wszystkim z faktu, że półkule mózgowe u kobiet mają bogatsze połączenia neurologiczne. Dzięki temu istnieje lepszy przepływ informacji między lewą półkulą, która bardziej odpowiada za myślenie, a prawą półkulą, która bardziej odpowiada za emocje⁷.

A) Różnice w umysłowości

Inteligencja kobiety ma charakter impresyjny, jest ściśle związana ze światem emocji, uczuć i przeżyć oraz intuicji. Dla kobiety ważne są konkretne zdarzenia, fakty, zwłaszcza dotyczące ludzkich spraw. Uczuciowość kobiety pozwala jej na wnikliwą obserwację stanów psychicznych innych ludzi oraz na reagowanie na nie. Inteligencja kobiety jako silnie związana ze światem uczuć, emocji, wrażeń jest bardziej intuicyjna oraz wpływa na wyższy poziom empatii niż u mężczyzn. Kobieta

⁶ W. Ciarkowska, *Płeć a funkcjonowanie poznawcze człowieka - zdolności werbalne i przestrzenne*, Psychologia Wychowawcza, 1998, tom XLI.

⁷ A. Herman-Jeglińska, *Różnice...* dz. cyt.

dzięki temu potrafi z łatwością domyśleć się nastroju, przeżyć innych ludzi, a także wysnuć wnioski na podstawie własnych spostrzeżeń, także tych niewyrażonych słownie, a także na nie odpowiednio zareagować.

Bogactwo uczuć pozwala kobiecie dostrzec więcej szczegółów i szybciej reagować. Może mieć jednak większe trudności z uporządkowaniem tego, co mówi, myśli i pisze⁸. Nieco odmienny charakter ma inteligencja mężczyzny. Mężczyzna dąży do jasnego, logicznego poznania poszczególnych zjawisk i rzeczy. Interesują go prawa rządzące życiem, szczególnie społecznym i politycznym: chce je rozumieć. Mężczyźni ze względu na większe zdolności do myślenia abstrakcyjnego i nowatorskiego na ogół lepsi są od kobiet w ujmowaniu stosunków przestrzennych, są bardziej uzdolnieni technicznie, mechanicznie⁹. Ich rozumowanie przebiega w sposób logiczny, stopniowy, jest pozbawione skrótów i uogólnień, co z kolei jest charakterystyczne dla kobiet. Ponadto kobieta stosuje liczne wyolbrzymienia i metafory, niekiedy trudne do zrozumienia przez mężczyznę.

Mężczyźni generalnie lepiej wykonują zadania wymagające zdolności przestrzennych, geometrycznych związanych np. z wyznaczaniem kierunku, posługiwaniem się mapą czy angażujących zdolności konstrukcyjne. Kobiety natomiast lepiej zapamiętują położenie przedmiotów. Poza tym uważa się powszechnie, że kobiety cechuje większa sprawność w zakresie różnych funkcji werbalnych w porównaniu do mężczyzn. W istocie, kobiety lepiej niż mężczyźni wykonują testy tzw. fluencji językowej, które polegają np. na wymienieniu jak największej ilości słów zaczynających się na określoną literę. Poza tym szybciej potrafią zapamiętywać materiał werbalny¹⁰.

B) Różnice w sferze uczuć i emocji

Kobiety charakteryzują się dużą wrażliwością emocjonalną i uczuciowością. Wszystko przeżywają „sercem” i dogłębnie analizują zwłaszcza to co jest dla nich najważniejsze, czyli relacje. Mężczyznom znacznie trudniej od kobiet przychodzi

⁸ M. Ryś, *Psychologia małżeństwa w zarysie*. CMPP-PMEN, Warszawa 1999, s. 14n.

⁹ A. Grabowska, *Płeć mózgu*, Studia Psychologiczne, 1997 tom XXXVI.

¹⁰ A. Moir, D. Jessel, *Płeć mózgu. O prawdziwej różnicy między mężczyzną a kobietą*, PIW, Warszawa 2000.

wyrażanie uczuć i bardzo często nie wiedzą jak je mają wyrazić. Tymczasem kobiety bardzo potrzebują mówienia o uczuciach, przeżyciach, potrzebują zapewnienia o miłości. W konsekwencji mężczyznom łatwiej jest oddzielić myślenie od emocji, co jest korzystne zwłaszcza w świecie rzeczy. Z drugiej strony mężczyznom grozi oddzielenie emocji od myślenia, zwłaszcza w sytuacji dużych napięć emocjonalnych. Z tego właśnie względu w obliczu bolesnych emocji mężczyźni z reguły łatwiej niż kobiety sięgają po alkohol czy narkotyki, chociaż jest to zachowanie nielogiczne, gdyż pogarsza ono jeszcze bardziej ich sytuację¹¹.

Tymczasem kobiety mają tendencję, by w każdej sytuacji jednocześnie myśleć i odczuwać emocje. Takie funkcjonowanie psychiczne jest lepiej dostosowane do świata osób, gdyż dojrzała postawa wobec ludzi wymaga, aby rozumieć ich sytuację, a jednocześnie aby wczuwać się w ich przeżycia¹². Z drugiej strony u kobiet łatwiej nie tylko o zmienność nastrojów lecz także o zmienność myśli i przekonań. Kobieta, która jest w bolesnym nastroju emocjonalnym, ma także tendencję, aby negatywnie myśleć, np. że nikt ją nie kocha i że jej życie nie ma sensu.

Bardzo duży wpływ na sferę emocjonalną kobiety ma cykl menstruacyjny. Jednakże przejawiane przez kobiety zmiany nastrojów psychicznych w różnych okresach swego cyklu jest naturalnym procesem¹³.

C) Różnice w sferze działania

Odrębność psychiczną w działaniu kobiety i mężczyzna najlepiej ująć w aforyzmie: „Mężczyzna chce być w życiu kimś, kobieta chce być kimś dla kogoś”¹⁴. Kobieta najchętniej więc pracuje i podejmuje wysiłki oraz poświęca się dla konkretnych osób. W centrum przeżywania mężczyzny znajdują się sprawy zewnętrzne, sprawy świata, rzeczy i zjawisk natomiast kobieta na pierwszym miejscu stawia sprawy innych ludzi oraz sprawy swoich najbliższych. E. Sujak bardzo trafnie ujęła różnicę w działaniu między osobami różnej płci w następującym

¹¹ M. Dziewiecki, *Cieleśność, płciowość, seksualność*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2000.

¹² M. Dziewiecki, *Jak wygrać kobiecość?. Instrukcja obsługi*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2007.

¹³ Uwarunkowania zmian w usposobieniu kobiety pod wpływem cyklu menstruacyjnego, ciąży i klimakterium szerzej opisał K. Pospiszyl w *Psychologii kobiety*, PWN, Warszawa 1986, s. 58-72.

¹⁴ E. Sujak, *Poradnictwo małżeńskie i rodzinne*, Święty Jacek, Katowice 2001, s.81.

stwierdzeniu: „Sercem mężczyzny są sprawy świata, światem kobiety są sprawy jej serca”¹⁵.

Macierzyństwo, praca i troska o męża i dzieci, a także wykonywanie codziennych obowiązków domowych wymaga od kobiety dużej umiejętności planowania, organizowania czasu, oddzielenia rzeczy ważniejszych od mniej ważnych, z czym kobiety często mają problem, ponieważ wszystko wydaje im się być ważne. Potrafią wykonywać kilka czynności równocześnie i jeszcze planować obowiązki dnia następnego. Dla mężczyzn na ogół jest to bardzo trudne. Oni potrafią skupić się na jednej czynności. Ta różnica jest niejednokrotnie przedmiotem konfliktów między kobietami i mężczyznami, ponieważ kobietom trudno jest to zrozumieć i wymagają od mężczyzn takiej samej umiejętności działania, jaką one posiadają¹⁶.

W pracy fizycznej kobieta woli zajęcia lżejsze i bardziej urozmaicone. Ze względu na cechy biologiczne nie powinna być narażona na długotrwałe, duże wysiłki fizyczne. Zbyt ciężki i długotrwały wysiłek może powodować zachwianie równowagi fizycznej i psychicznej. W czynnościach umysłowych kobiety jest podobnie jak w wysiłkach fizycznych. Jej działania są szybkie i różnorodne, zwykle bardziej nastawione na praktyczne realizacje danego zadania. Kobieta podejmuje działanie szybko i spontanicznie w zależności od okoliczności i nie potrzebuje tej głębokiej koncentracji i przygotowania, które jest charakterystyczne dla mężczyzny. Kobiety mają na ogół większą łatwość rozpoczynania pracy i bardziej elastycznie przystosowują się do różnorodnych zadań i też bardziej elastycznie przystosowuje się do zmieniających okoliczności i warunków pracy oraz wielości zadań. Cechy te są bardzo potrzebne w wykonywaniu czynności macierzyńskich. Kobieta – matka gotując obiad, prasując czy nawet oglądając program w telewizji pozostaje stale w czujności i w „pogotowiu”, by odpowiednio zareagować na to, co w danej chwili dzieje się z jej dzieckiem¹⁷.

¹⁵ Tamże, s. 82.

¹⁶ M. Ryś, *Psychologia...*dz. cyt., s. 17.

¹⁷ H.N. Wright, *Sztuka...*dz. cyt., s. 136n.

Kobieta potrafi szybko regenerować swe siły fizyczne, a także psychiczne. Jej odpoczynek nie musi być długi, może też bez większych trudności przerwać swój sen, by nakarmić lub przewinąć dziecko.

Mężczyzna na ogół intensywnie działa i potrzebuje więcej czasu na odpoczynek. Nie potrafi tak szybko i łatwo jak kobieta przejść od jednej czynności do drugiej, a także potrzebuje więcej skupienia i spokoju do ich wykonywania.

Kobieta jest bardziej praktyczna, konkretna i skoncentrowana na szczegółach. Mniej zajmuje się teoriami, woli czytać książki opisujące losy ludzkie oraz oglądać filmy obyczajowe. Niekiedy w działaniu jednak „gubi” się w szczegółach i ma tendencje do winienia siebie za to, że nie jest w stanie wykonać wszystkiego tak dobrze, jakby tego chciała.

D) Różnice w poczuciu własnej wartości i sposobie zaspokajanie potrzeb psychicznych

Poczucie własnej wartości jest trwałym przeżyciem w dorosłym życiu człowieka, jest źródłem podstawowego nastroju i tzw. dobrego samopoczucia psychicznego. Od niego też zależą zainteresowania i - co najważniejsze - stosunek do innych ludzi: otwarty, szczery, skierowany ku innym lub zamknięty, izolujący się.

Inaczej przeżywa swoją wartość kobieta, a inaczej mężczyzna. Kobieta najczęściej przeżywa swoją wartość w kategoriach estetycznych: dobra i piękna. Kobieta pragnie być przede wszystkim piękna. Jeśli posiada świadomość wyraźnej urody, skłonna jest widzieć w niej główną swoją wartość. Wkłada ona znaczny wysiłek w zaakcentowanie walorów, które posiada i chętnie przyjmuje komplementy odnoszące się do nich. Każda kobieta pragnie być piękna i podziwiana przez kogoś. Wiele kobiet (oprócz dbałości o wygląd) za swoje istotne wartości uważa: "rozdawanie dobra" wokół siebie, starania o estetykę otoczenia, wystrój mieszkania, warunki do odpoczynku itp. Kobiety przeżywają swoją wartość również w kategoriach moralnych, zwracają większą uwagę na elementy etyczne i estetyczne, szczególnie w dziedzinie obyczajowości¹⁸.

¹⁸ M. Ryś, *Psychologia...* dz. cyt., s. 19.

P. Poręba stwierdza, że występujące znaczne różnice psychiczne między kobietami i mężczyznami w poczuciu własnej wartości oraz dominujących u nich wartości mają wpływ na odmienne przeżywanie różnych sytuacji oraz wzajemne ich relacje w małżeństwie, rodzinie czy życiu zawodowym¹⁹.

Dla mężczyzny dominującymi wartościami są przede wszystkim siła i sprawność – zarówno fizyczna jak i umysłowa oraz przedsiębiorczość i odwaga. Niedoceniony w tych kategoriach, zwłaszcza przez żony, bardzo łatwo się zraża²⁰. Kobieta wartościuje w kategoriach estetyki i moralności. Dla kobiety niezwykle ważny jest wygląd zewnętrzny, szczególnie własnej urody i bardzo pragnie podobać się mężczyznom, a zwłaszcza temu wybranemu. Dla kobiety ważne jest docenienia w kategoriach dobrej żony, matki, przyjaciółki, koleżanki, pracownicy. Zatem podstawę jej wartościowania stanowi piękno i dobro. To ma też wpływ na jej działania. To kobieta zazwyczaj ozdabia swój dom w ładne drobiazgi i elementy, które jej zdaniem go upiększają.

Dla mężczyzn bardzo ważna jest praca zawodowa, z nią się utożsamiają i w niej upatrują swoje poczucie tożsamości. Wszelkiego typu niepowodzenia w życiu zawodowym, a zwłaszcza bezrobocie oraz niższe zarobki od swoich żon przeżywają bardzo boleśnie. W przeciwieństwie do mężczyzny, kobiecie znacznie łatwiej jest pogodzić się z niepowodzeniami w pracy zawodowej, ale za to o wiele głębiej odczuje krytykę swej urody albo zarzuty dotyczące jej niegospodarności czy przygotowanie „przypalonej” potrawy lub upieczenia ciasta z „zakalcem”²¹.

Kobiety z reguły troszczą się najbardziej o osoby, o więzi międzyludzkie, o wychowanie. Z kolei mężczyźni w większym stopniu poświęcają się pracy zawodowej, działalności społecznej, prywatnym hobby i zainteresowaniom. W konsekwencji kobiety oceniają siebie głównie na podstawie sukcesów w świecie osób: na ile kochają i są kochane, na ile mają harmonijne więzi z małżonkiem, z dziećmi, z sąsiadami, z Bogiem. Natomiast mężczyźni oceniają siebie głównie na

¹⁹ P. Poręba, *Psychologiczne uwarunkowania życia rodzinnego*, Warszawa 1981, s. 239.

²⁰ M. Ryś, *Psychologia...* dz. cyt., s.19.

²¹ H.N. Wright, *Sztuka...* dz. cyt., s. 136n.

podstawie sukcesów w świecie rzeczy: na ile są kompetentni zawodowo, na ile są cenieni jako fachowcy, na ile awansują i dobrze zarabiają²².

Mężczyźni w sytuacji niepowodzenia mają tendencje do szukania winnych w czynnikach zewnętrznych, natomiast kobiety najczęściej winią siebie nawet za te sytuacje, które zupełnie od nich nie zależą i na które nie mają żadnego wpływu (np. alkoholizm męża).

Dla kobiety najważniejszą potrzebą jest potrzeba miłości: kobieta pragnie kochać i być kochana, pragnie dla kogoś żyć i w tym upatruje najważniejsze zadania swego życia oraz sens swego istnienia. Kobieta potrzebuje tego, aby mężczyzna okazywał jej uczucie, zapewniał ją o swej miłości.

Ważne jest dla niej zapewnienie potrzeby bezpieczeństwa. Jest to konieczne dla równowagi fizycznej i psychicznej kobiety, która dzięki temu może to bezpieczeństwo przekazać swojemu potomstwu.

Zarówno kobieta, jak i mężczyzna oczekują uznania. Każdy pragnie uznania właśnie tych cech, z którymi najbardziej jest związane poczucie własnej wartości.

Kobieta pragnie, aby jej starania zarówno o wygląd, jak i o estetykę mieszkania, posiłków itd. były zauważane i doceniane szczególnie przez świat mężczyzn. Wkłada wiele wysiłku w ukazanie i podkreślenie tego, co jest dla niej wartościowe, co stanowi o jej poczuciu własnej wartości. Kobieta oczekuje akceptacji i uznania szczególnie ze strony najbliższych, zwłaszcza swojego męża. Mężczyzna natomiast oczekuje uznania jego umiejętności organizacyjnych, starań o zabezpieczenie materialne rodziny, osiągniętej pozycji społecznej czy sukcesów zawodowych. Domaga się wiary w jego możliwości. Wiele kobiet nie zdaje sobie sprawy, ile energii i chęci do działania wyzwala w mężu nawet "skromna" pochwała żony. Jeżeli jakieś wykonane zadanie znajdzie uznanie w oczach żony i da ona temu wyraz, to starania jego, aby zrobić więcej i lepiej, potrafią ją zadziwić. Pochwałę żony dla działań męża można przyrównać do szybkiego naładowania "akumulatorka", który wystarcza na długo²³.

²² M. Dziewiecki, *Cielesność, płciowość, seksualność*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2000.

²³ M. Ryś, *Psychologia...* dz. cyt. s. 20n.

Różnice między kobietami i mężczyznami występują także w sferze seksualności. Kobieta koncentruje się bardziej na przeżyciach uczuciowych, istotna jest dla niej więź emocjonalna z partnerem, bliskość psychiczna oraz atmosfera, w której dokonuje się współżycie seksualne. Dla mężczyzny ważne są bodźce wzrokowe. O wiele szybciej i łatwiej niż kobiety osiągają pobudzenie seksualne²⁴. Płeć mężczyzny jest silnie powiązana z cielesnością, natomiast kobiety ze sferą duchową. Stąd bliskość fizyczna z mężczyzną, intymność ma dla niej znaczenie w kontekście silnej więzi duchowej i uczuciowej.

4. Funkcjonowanie społeczne kobiet i mężczyzn

Między kobietami a mężczyznami istnieją istotne różnice w funkcjonowaniu społecznym. Kontakt z innymi osobami jest dla kobiet z reguły ważniejszy oraz silniej przeżywany niż przez mężczyzn. Ponadto kobiety włączają się w więzi międzyludzkie na zasadzie współzależności i przynależności, podczas gdy mężczyźni przeżywają kontakt z innymi bardziej na zasadzie niezależności i samodzielności. Kobiety ze względu na nastawienie na „świat ludzi” łatwiej niż mężczyźni nawiązują kontakty z innymi ludźmi. Natomiast sfera uczuć, zdolność empatii oraz intuicja pozwala im na lepsze i dogłębne rozumienie i wyczuwanie problemów, stanów emocjonalnych, sytuacji innych ludzi. I. Majewska-Opielka ujmuje relacje kobiet w sposób następujący: *...Przybyłyśmy, by kochać, by dzielić życie z innymi, zmieniać świat sercem i miłością*²⁵. Kobieta swoją miłością potrafi wydobywać dobro z drugiego człowieka, a także mobilizować innych do szerzenia dobra i wartości.

Różnice w funkcjonowaniu społecznym sprawiają także, że kobiety więcej i chętniej mówią niż mężczyźni. Ich rozmowy dotyczą zwykle świata osób, podczas gdy mężczyźni mówią łatwiej i chętniej o świecie rzeczy. Można to zauważyć w kontaktach między dziewczętami i chłopcami. One rozmawiają o swych więziach i

²⁴ Różnice w sferze seksualnej zostały opisane przez K. Pospiszyla w książce *Psychologia kobiety*, PWN, Warszawa 1986, s. 73-107, a także M. Dziewieckiego, *Cielesność, płciowość, seksualność*, Wydawnictwo „Jedność”, Kielce 2000.

²⁵ I. Majewska-Opielka, *Czas kobiet*, Dom Wydawniczy REBIS, Poznań 2007, s. 46.

uczuciach, a chłopcy najchętniej opowiadają o sporcie czy innych rzeczach. Ponadto kobiety wybierają z reguły taki styl życia, a także taką pracę zawodową, która oznacza bezpośredni kontakt z ludźmi. Zajmują się więc wychowaniem dzieci, są nauczycielkami, pielęgniarkami, lekarkami. Z kolei mężczyźni chętniej zajmują się takimi funkcjami społecznymi i zawodami, które oznaczają głównie kontakt z rzeczami.

5. Kobięce i męskie przeżywanie duchowości i religijności

Najmniejsze różnice między kobietami i mężczyznami występują w sferze duchowej, czyli w tej sferze, w której człowiek szuka odpowiedzi na pytanie: kim jest i po co żyje? Kobiety i mężczyźni mają bowiem tę samą godność oraz to samo powołanie do życia w Bożej miłości i prawdzie. Różnica polega jedynie na tym, że kobiety są z reguły bardziej wrażliwe i otwarte na sferę duchową, gdyż bardziej intensywnie niż mężczyźni stykają się codziennie z tajemnicą człowieka, który się rozwija, który błędzi i cierpi, który potrzebuje rady i pomocy. Kobiety są też z reguły bardziej otwarte i wrażliwe na sferę religijną. Istotą religijności jest bowiem więź z Osobą Boga Trójjedynego, a kobiety są z natury nakierowane na więzi międzyosobowe. Łatwiej więc niż mężczyźni się modlą, częściej uczestniczą w Eucharystii i życiu sakramentalnym, aktywniej i częściej podejmują się wychowania religijnego dzieci i młodzieży. Od nich najczęściej zależy życie religijne rodziny.

Kobieta chętniej niż mężczyzna działa na rzecz Kościoła. Dzięki swojemu otwarciu na drugiego człowieka i na miłość przyprowadza ludzi do Boga i jednoczy ich ze sobą, a także podejmuje szereg potrzebnych działań na rzecz rozszerzania Królestwa Bożego²⁶.

6. Miłość matczyna i miłość ojcowska

Naturalnym etapem rozwoju małżeństwa jest macierzyństwo i ojcostwo. Rodzina zaczyna się rozwijać wraz z poczęciem pierwszego dziecka. Wspólne

²⁶ ²⁶ M. Dziewiecki, *Jak wygrać...* dz. cyt.

doświadczenie rodzicielstwa spaja związek małżeński i zbliża do siebie małżonków. Istota rodzicielstwa polega na tym, że matki są rodzicielkami naturalnymi, natomiast ojcowie uczą się często właśnie od kobiet relacji ze swoim dzieckiem. Przywiązanie kobiety do niemowlęcia jest wrodzone, natomiast przywiązanie mężczyzny jest wynikiem społecznego uczenia się. Matka rodząc dziecko, daje go światu jako część siebie. Psychologowie twierdzą, że dziecko w tych decydujących pierwszych latach życia doświadcza swej matki jako źródła życia, siły chroniącej je i żywiącej. Matka jest dla dziecka pokarmem, miłością, ciepłem, schronieniem. Być kochanym przez nią to tyle, co być szczęśliwym, bezpiecznym, mieć ojczyznę i dom. Jednakże chociaż ojciec nie reprezentuje naturalnego świata dziecka, to jest on niezwykle ważny dla dziecka, ponieważ reprezentuje drugi biegun ludzkiej egzystencji; świat myśli, przedmiotów, świat prawa i ładu, dyscypliny, podróży i przygody. Ojciec jest tym który wskazuje swemu dziecku drogę w świat.

Mężczyzna może czuć się dotknięty w swej ambicji, że został biologicznie wyłączony z intymnych tajemnic rodzicielstwa, musi jednak pogodzić się z oczywistym faktem, że matczyzna więź z dzieckiem jest wrodzona. Nawet w rodzinach dążących z pełną świadomością do celu partnerskiego podziału obowiązków domowych żona zauważy, że mąż nie potrafi dostosować się do potrzeb dziecka tak jak ona. Ojciec - bywa - że zaczyna zabawiać niemowlę w momencie, kiedy ono usypia. Nie udaje mu się tak łatwo jak matce dostosować swoich zachowań do potrzeb i nastrojów dziecka. Matka kocha swe dziecko bezwarunkowo i zajmuje się nim takim jakie ono jest. Ojcowie zaś kochają swe dzieci warunkowo i są zainteresowani nim takim, jakie ono będzie²⁷.

Należy z całą stanowczością zwrócić uwagę na to, że w rodzinie niezbędny jest w równym stopniu mężczyzna - ojciec i kobieta - matka. Mężczyźni bowiem wnoszą do rodziny swoją męskość, kobiety - kobiecość.

Człowiek przeżywa i wyraża swoje człowieczeństwo poprzez bycie kobietą lub mężczyzną. Płeć żeńska i męska implikuje określone wyposażenie fizjologiczne i

²⁷ http://www.recogito.l.pl/recogito_zy/sacrum2.htm, Strona dostępna w dniu 29.12.2007.

psychologiczne w taki sposób, by obie pasowały do siebie i tworzyły dobrze funkcjonującą całość. Wszystko co sprzeciwia się naturalnym prawom różności płci nie pomaga człowiekowi w jego realizacji zadań, celów i zamierzeń, a także zubaża naturę ludzką. Istnieje wiele czynników zagrażających człowiekowi a zwłaszcza psychice kobiety. Współczesna cywilizacja, różne poglądy i szkodliwe ideologie (np. feminizm) nie służą w ogóle kobiecie, wykonywaniu przez nią zadań i choć pozornie głoszą hasła mające na celu właśnie bronienie jej interesów. W obecnych warunkach społeczno-kulturowych trudno jest o pogłębione rozumienie, a także o rozwój i ochronę kobiecości, gdyż wiele publikacji, środków społecznego przekazu, a nawet instytucji i stowarzyszeń rozpowszechnia naiwne, wypaczone lub zupełnie fałszywe wizje kobiety i jej powołania. Wiele ruchów feministycznych nie szuka prawdy o naturze kobiety i mężczyzny lecz głosi poglądy, które wynikają z przyjętej ideologii lub odpowiadają interesom ich politycznych sponsorów, gdyż nie sprzyjają faktycznemu równouprawnieniu kobiet i mężczyzn lecz nawołują do utożsamiania się kobiet z mężczyznami. Zakładają w ten sposób, że prawdziwym modelem człowieka jest jedynie właśnie mężczyzna. Bezpośrednio lub pośrednio zachęcają, by kobiety zrezygnowały z własnej kobiecości i tożsamości i upodabniały się do mężczyzn. W takim kontekście trudno jest kobiecie odkryć prawdziwe swe miejsce i realizować się jako kobieta. Mężczyznom w takiej sytuacji trudno jest zrozumieć kobiety a kobietom trudno jest zrozumieć własną tajemnicę i powołanie²⁸. Powstaje w ten sposób niepotrzebny chaos, który jest najważniejszym zagrożeniem psychiki kobiety, a przez to całej ludzkości. Tymczasem bogactwo natury człowieka wyraża się w dualizmie płci.

²⁸ M. Dziewiecki, *Miłość przemienia*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2002, s. 15n.